

Nauka wobec zjawisk paranormalnych. Red. K. Kaucha, J. Mastej (seria Biblioteka Teologii Fundamentalnej t. 6). Lublin: Wydawnictwo KUL 2011

Świat współczesny charakteryzuje się przełamywaniem oświeceniowego paradygmatu naukowego, który zawęził przedmiot badań wyłącznie do empirii. Nauka otwiera się coraz bardziej na to, co do tej pory było postrzegane jako wybitnie nienaukowe. Przykładem tej tendencji jest publikacja *Nauka wobec zjawisk paranormalnych* (red. K. Kaucha i J. Mastej) wydana w 2011 r. w ramach serii *Biblioteki Teologii Fundamentalnej*. Publikacja stanowi owoc konferencji pod takim samym tytułem, która odbyła się 28.04.2009 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Charakterystyka miejsca, wygłoszonych odczytów oraz w konsekwencji odbicie tego w książce w ramach teologicznej serii wydawniczej świadczy o postawieniu problemu różnych zjawisk określanych jako nadzwyczajne czy irracjonalne w kontekście *fides et ratio*. Dowodzi to otwartości organizatorów związanych z Instytutem Teologii Fundamentalnej na pełną rzeczywistość, niezawężoną do ilościowej czy powtarzalnej metody uprawiania nauki.

Całość została dedykowana pamięci ks. prof. Edwarda Kopcia (1918-1999) – twórcy polskiej szkoły teologii fundamentalnej. Może początkowo dziwić takie zestawienie ze zjawiskami paranormalnymi, jednak po bliższym zapoznaniu się z przedmiotem tej dyscypliny teologicznej okazuje się to uprawnione. W skład zagadnień przez nią poruszanych wchodzi cuda jako znaki wiarygodności Objawienia. To właśnie w ramach badań teologiczno-fundamentalnych wypracowano metodę i kryteria rozpoznawania cudów jako znaków teologicznych. Notę biograficzną i naukowo-dydaktyczną ks. Kopcia, która otwiera publikację, sporządził ks. prof. Marian Rusecki, jego najbardziej znany uczeń, potem następca na katedrze i kontynuator badań.

Całość książki składa się z siedmiu artykułów traktujących o głównym zagadnieniu na różnych płaszczyznach. Oczywiście nie sposób w jednej perspektywie metodologicznej oddać istotę zjawisk paranormalnych, dlatego mamy tutaj raczej do czynienia ze stykiem szeroko pojętych nadzwyczajnych fenomenów z konkretnymi dyscyplinami naukowymi, jak filozofia, teologia, psychologia czy ogólnie pojęte nauki przyrodnicze.

Na początku znajduje się świadectwo lekarza stwierdzające powrót do życia dziecka w okresie prenatalnym. Następny artykuł ma również charakter fenomenologiczny. Gabriel Bartoszewski OFMCap przytacza nadzwyczajne zjawiska towarzyszące działaniu św. o. Pio, św. Urszuli Ledóchowskiej oraz s. Wandy Boniszewskiej. Następnie ks. Andrzej Anderwald kreśli relację między naukami przyrodniczymi a zjawiskami paranormalnymi. Kolejny artykuł dotyczy związków psychologii i tychże zjawisk. Na koniec zostało zaprezentowane stanowisko filozofii i teologii. Mimo niewielkiej objętości książki, co może być zaletą (150 stron), obraz, jaki jawi się po lekturze, jest ciekawy. Po pierwsze czyni się zadość postulatowi badań interdyscyplinarnych nad danym zagadnieniem. Oprócz samych zjawisk paranormalnych, których analizy wszakże nie odnajdziemy w tej publikacji (nie taki cel postawili sobie redak-

torzy), otrzymujemy przegląd kilku dyscyplin naukowych w aspekcie ich problematyki metodologicznej, która zostaje uwypuklona przez kontakt z czymś tak wymykającym się systematyzacji, jak fenomeny paranormalne. Zjawiska nadzwyczajne najobszerniej zostały zaprezentowane w teologicznej próbie ich opisu autorstwa ks. Mariana Ruseckiego. Przede wszystkim oddzielił on wyraźnie zjawiska paranormalne o charakterze świeckim od tych posiadających religijne tło, czyli wszelkiego rodzaju cudów. Te drugie podlegają uprawnionym badaniom wielu nauk, choć każda w ramach swojej metody i zakresu badań. Źródeł pierwszych, które dosyć szczegółowo omawia, należy szukać w psychice człowieka, w odróżnieniu od cudów, które świadczą o realności świata transcendentnego.

Pozytywność ujęcia, przy jednoczesnym potwierdzeniu konieczności badań takich zjawisk, daje nowy impuls dla metodologii nauk. Można by się spodziewać, że zostaną one na płaszczyźnie naukowej zlekceważone jako wymykające się badaniom empirycznym we wciąż jeszcze dominującym oświeceniowym paradygmacie nauki. Jednak okazuje się, że raczej trzeba byłoby zmienić redukcjonistyczne podejście wielu nauk niż eliminować takie zjawiska. Nie są one częste w doświadczeniu codziennym człowieka, co jednak nie znaczy, że można całkowicie zakwestionować ich realność. Takie podejście prezentuje zarówno artykuł ks. Andrzeja Anderwalda jak i Antoniego J. Nowaka OFM. Problem bardzo często leży w redukcjonistycznym ujmowaniu rzeczywistości, tak że nie widzi się jej w całości, ale np. tylko w aspekcie ilościowym czy powtarzających się eksperymentów. Przyroda jako taka, w jej licznych fenomenach, nie wyczerpuje się jedynie w aspekcie ilościowym, dlatego dla lepszego zrozumienia całości należy dopuścić badania filozoficzne i teologiczne. Zjawiska paranormalne wymykają się klasycznej nauce, która nie może albo też nie chce się nimi zajmować. Na przykładzie prowadzonych rozważań została potwierdzona zasadność miejsca i roli nauk filozoficznych i teologicznych w systemie naukowym. Mało tego, paranormalna strona rzeczywistości z racji wymykania się jednej dyscyplinie domaga się współdziałania wielu nauk ze sobą i stanowi pomost metodologiczny między dyscyplinami empirycznymi i humanistycznymi.

Ks. Rafał Pokrywiński